

Naar meer gelijkheid

De revolutie had niet alleen een sterke weerslag op de politiek in en buiten Frankrijk, ook op sociaal gebied is haar invloed bijzonder groot geweest. Vóór de revolutie bestond er een brede kloof tussen de verscheidene standen. De adel, de geestelijkheid en de derde stand hadden zeer verschillende rechten; de ongelijkheid was zo groot, dat men zonder overdrijven kan spreken van bevoorrechten, de adel en de geestelijkheid, en benadeelden, het gewone volk. Tot de eersten behoorden slechts ongeveer 3% van de Franse bevolking. Deze kleine minderheid genoot niettemin uitzonderlijke voordelen: ze betaalden zo goed als geen belastingen, genoten herendiensten, ontvingen

pensioenen, bekleedden de belangrijkste ambten en hadden de hoogste graden en titels. Ongeveer de helft van heel het grondgebied was hun eigendom.

Tegenover deze kleine groep grootgrondbezitters stond de massa van de derde stand. Zij waren fel benadeeld in rechten. De burgers, die vaak gestudeerd hadden en bemiddeld waren, vormden wel de invloedrijkste groep. De economische evolutie in de 18e eeuw was velen onder hen ten goede gekomen. Sommige burgers, eigenaars of beheerders van manufacturen, waren zelfs beter begoed dan bepaalde edellieden en velen hadden een betere ontwikkeling genoten. Nochtans waren ze uitgesloten van de hogere posten in

het leger en konden evenmin topposities in de magistratuur bekleden. Deze ambten, evenals het bisschopsambt, waren voorbehouden aan de adel. Het is dan ook begrijpelijk, dat deze burgerij het initiatief tot de revolutie nam. Ook de boeren behoorden tot de derde stand. Ze gingen gebukt onder zware grondlasten en leidden over het algemeen een ellendig bestaan. Ze waren doorgaans weinig ontwikkeld en droegen gelaten hun lot.

De arbeiders vormden de laatste groep in de derde stand. Ze waren nog steeds onderworpen aan de reglementen van de middeleeuwse gilden. Ze werkten vele uren per dag tegen een schamel loon. In de 18e eeuw was de bevolking in Europa snel toegenomen en waren er meer werkkrachten dan werk. De vrees zonder werk en dus zonder inkomen te vallen maakte, dat ze zich wel moesten schikken naar de wensen van de kapitaalcrachtige groothandelaars.

Van deze uitgebuide arbeidersklasse bediende zich de burgerij om het oude regime omver te

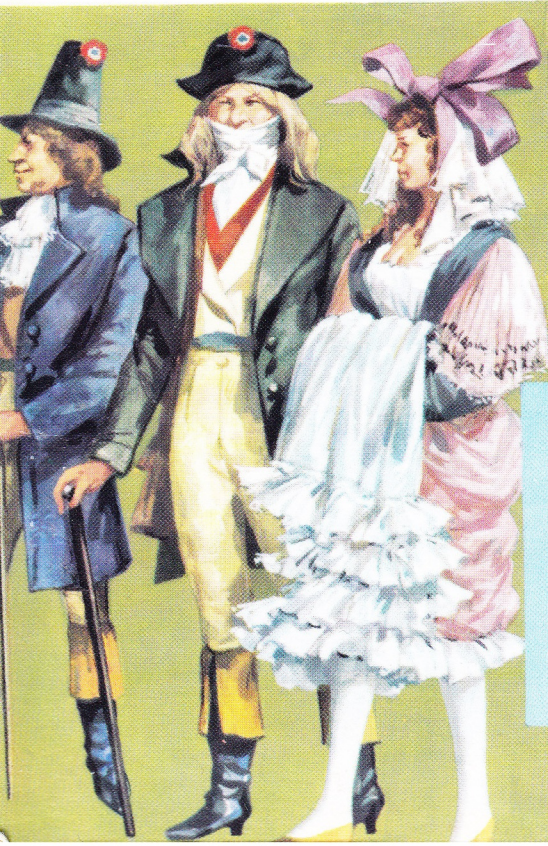
Franse Revolutie, conflict van de standen

werpen. De burgers hadden geweigerd de nieuwe belasting, die Lodewijk XVI wilde invoeren in 1789, goed te keuren. Dit had hen bewust gemaakt van hun politieke macht. Daarvan maakten ze gebruik om de "Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger" af te kondigen: vrijheid en gelijkheid behoren tot de voornaamste rechten van de mens, de wet moet voor elkeen gelijk zijn en er mag geen onderscheid tussen de standen bestaan. Robespierre had de invloed van de burgerij fel verminderd, maar tijdens het Directoire voerde ze weerom het hoge woord. Alle rechten, geformuleerd in de verklaring van 1789, werden echter niet toegepast; de burgerij hield zelf de ongelijkheid in stand, ten nadele van het gewone volk. De burgers vierden uitbundig hun succes, terwijl de arbeiders en het volk van Parijs van honger en ellende omkwamen. Dit was de periode van het Directoire, tijdens dewelke de rijkgeworden burgers heer en meester in Frankrijk wa-

ren. Het mondaine leven van de burgerij speelde zich af op prachtige bals, luxe-restaurants enz. Madame Tallien en Barras waren topfiguren in deze wereld. De mode weerspiegelde de drang naar excentriciteit. De dames, de zogenaamde "Merveilleuses", kleeadden zich met zeer lichte, doorschijnende stoffen. De taille was zeer hoog; de hoeden hadden allerlei zonderlinge vormen. De "Incroyables", hun mannelijke collega's in de excentriciteit, droegen lange haren, die tot op de schouders reikten. Hun kin verborgen ze onder een enorme das. Hun mantel, grillig van vorm en met een zeer grote kraag, paste strak om het middel en was met vele knopen versierd.

Frankrijk kende op het einde van

de 18e eeuw een periode van algehele ontredde. Met de hulp van enkele vooraanstaanden uit het oude regime voerde Napoleon Bonaparte een staatsgreep door en stelde daardoor een einde aan de corrupte toestand. De ongelijkheid bleef nochtans bestaan. In de verantwoording tot het Burgerlijk Wetboek zegt hij: "De mensheid zelf, evenals de weldadigheid, het medelijden en alle gaven, waarvan het zaad in het menselijk hart werd gelegd, veronderstellen het bestaan van deze sociale verschillen en hebben tot doel die te verzachten".

Niet alleen op de politiek, maar ook op het sociale leven had de Franse revolutie een enorme weerslag. Tijdens het oude regime bestond er een zeer grote ongelijkheid tussen de adel en de geestelijkheid enerzijds en de derde stand, de burgers, de boeren en de arbeiders, anderzijds. De revolutie trachtte die kloof te overbruggen. De burgerij kondigde de "Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger af." Tijdens het Directoire, toen zijzelf aan de macht was, hield zij op haar beurt de ongelijkheid in stand. Ook Napoleon kon de sociale verschillen niet verzachten.